

ГЛАВА 7

За това, че при смъртта душите на добродетелните хора се разделят с тялото често утешени от някакво божествено осеняване

От Григорий Двоеслов

В околностите на Нурсия (градче в централна Италия) имаше един презвитер. Той пасеше поверената му Църква с преголям страх Божий. От часа на ръкополагането си продължаваше да обича съпругата си като сестра, но се пазеше от нея като от враг - никога и по никакъв повод не си позволяваше дори да я докосне и напълно беше прекратил съпружеското общение с нея. Защото светите мъже, освен всички други добродетели, притежавават и следното качество: не само се отдалечават от всичко неподобаващо, но често отхвърлят и онова, което е позволено. Така и този мъж, за да не би жената да се окаже повод за някакво падение, не и позволяваше да му служи, дори и да се налагаше.

Така той изживя целия си живот и достигна до дълбока старост. А четирийсет години след хирото- нията си изпадна в силна треска и беше на умиране. Щом забеляза, че всичките му членове вече са безжизнени и той е близо до смъртта, съпругата му се наведе към лицето му, за да чуе дали още е жив и дали диша. Презвитерът почувства това. И макар че самият едва да дишаше, но, видимо вдъхновен от силата на Духа, събра сили и рече:

Отдръпни се от мен, жено. Огънят още не е угаснал, прибери сламата.

Тя се отдръпна назад, а той, внезапно усетил прилив на сили, започна радостно да вика:

Добре дошли, господари мои, добре дошли! За какво удостоихте недостойния си раб с посещението си? Вече идвам! Благодаря ви, благодаря! - и през цялото време повтаряше тези думи.

Познатите, които бяха там, като чуха това, попитаха:

Какво става с теб?

Нима не виждате - им казва той във възторг, - нима не виждате, че светите апостоли дойдоха тук? Вижте, та това са блажените Петър и Павел, първо- върховните апостоли!

И като се обърна отново към другата страна, каза:

Това е всичко, идвам! - и с тези думи издъхна.

Така той видя очи в очи апостолите и сам засвидетелства, че тръгва с тях. Оттук се вижда какво се случва с праведниците по Божието човеколюбие - умирайки, те съзерцават във видение някой светия, та на прага на сигурната смърт да не се боят от мъки.

А когато тези, на които те са станали съпричастни, се явят на вътрешния им помисъл, те се избавят от оковите на плътта без страх и болка.

Същото, както узнах, се случило и с Проб, епископ на Реата (древен град в Италия). В края на живота му го поразила тежка болест. Башата на Проб, Максим, изпратил хора по цялата област, за да потърсят лекари - и ги молел да помогнат на болния, доколкото е възможно. Събрали се много лекари, но когато проверили пулса на болния и го прегледали, само признали, че смъртта ще настъпи скоро. А времето напредвало и настъпил часът за закуска. За болния епископ удобството на гостите било по-важно от собственото му благополучие. Той поканил лекарите заедно с баща си, уважаван старец, да се качат в горната зала на епископския дом и да похапнат малко. Всички отишли на горния етаж да закусят, а при епископа оставили едно благочестиво момче (този човек е жив и до днес).

Докато било край одъра на епископа, момчето изведнъж видяло, че при него влизат мъже в белоснежни одежди и сиянието на лицата им затъмнявало дори блясъка на дрехите им. Смаяно от сиянието и блясъка, момчето извикало:

Кои са тези?

От вика на момчето епископ Проб се събудил. Видял влизащите мъже, познал ги и го обзела радост.

Не бой се, не бой се - започнал да успокоява той момчето. - Светите мъченици Ювеналий и Елевтерий са дошли при мен.

Но момчето, нямайки сили да понесе сиянието на лицата им, побягнало и разказало на бащата на епископа и на лекарите какво видяло. Всички веднага се завтекли надолу и видели, че епископът вече е починал. Очевидно, тези, чийто вид така поразил момчето, го били взели със себе си.

Има и друго, което трябва да бъде споменато. Често, когато избрани души излизат от тялото, на небесата се чува похвала за тях - та душите, като я слушат, да се радват и разлъката с тялото да не им тежи.

А за това, което искам да разкажа сега, вече споменах в беседите върху Евангелието. В галерията при входа на църквата „Свети Климент“ обикновено лежеше един човек на име Сервул. Мисля, че и ти го познаваш. Та този човек може и да се нуждаеше от средства за живот, но беше приказно богат на добродетели. Дългогодишно заболяване беше обездвижило тялото му. И доколкото го помня, той остана парализиран до края на живота си и не можеше нито да се изправи, нито да седне, нито дори да си помръдне ръката или крака.

Имаше майка и брат, които се грижеха за него. А онова, което получаваше като милостиня, чрез ръцете на майка си и на брат си отново раздаваше за милостиня. Беше напълно неграмотен, но си купуваше книгите на Свещеното Писание. И като приемаше за ношуване някой благочестив човек, настоятелно го молеше да почете в негово присъствие. Така с полза за себе си изучи, доколкото успя,

Свещеното Писание, макар изобщо да не умееше да чете. А болката винаги понасяше с благодарност и прекарваше дните и нощите в славословене на Бога.

И когато накрая дойде времето да получи награда за търпението си, най-напред болката в тялото му се прекрати. А щом почувствал приближаването на смъртта, помолил хората, които стояли край него, да пеят заедно с него псалмопение към Бога, докато душата му чака излизането си от тялото. Така, вече умирайки, той им пригласял - и внезапно спрял пеещите е уплашен вик:

- Стойте! Нима не чувате, как отвръщат небесните хорове?

И докато слушал внимателно хорове, които сърцето му чувало, светата му душа се разделила с оковите на тялото.

След излизането на душата му цялото място се изпълнило с такова благоухание, че всички присъстващи го усещали. От това явно личало, че небесните ликове са приели тази душа. И наистина, един от нашите монаси лично беше там. Той е жив и до днес. Той с плач свидетелстваше, че ароматът на благоуханието останал във въздуха, докато тялото на покойника не било предадено на земята.

Имаше и една жена на име Редемпта. Тя прие свещен монашески образ, а живееше в град Рим. Имаше две ученички, едната от които се казваше Ромила. Трите жени живееха в един дом и богатеяха с благонравие, а временния живот прекарваха в бедност. Ромила превъзхождаше съученичката си по големи дарове на добродетели. Отличаваше се с удивително търпение, дълбоко послушание, строго пазене на устата си, любов към мълчанието и усърдие в молитвата.

Но на хората може да им изглежда, че някой човек е съвършен, а в очите на Твореца все още нещо да не му достига. Така и недобре шлифованите печати понякога изглеждат на непосветените хора завършени и те ги хвалят. Но гравьорът, макар да чува похвалите, не спира дотук; шлифова ги ту с камък, ту с кожа и довежда образа до съвършенство. Творецът на всичко приготви нещо подобно и за Ромила - тя се разболя от телесна болест, която лекарите наричат паралич, и прекара много години неподвижна на легло. Но и бичът на недъга не я хвърли в малодушие, напротив, от това духовната и сила само укрепна. Тя стана толкова силна в молитвата, колкото безпомощна беше тялом, и молитвата и беше непрестанна. Една нощ повикала при себе си наставничката си - вече споменатата Редемпта, и съученичката си. Когато настъпила полунощ, те стоели до леглото и изведнъж от небесата се спуснала ярка светлина, която изпълнила цялата килия. Сиянието било толкова силно, че сърцата на стоящите се изпълнили със страх, а членовете им се вцепенили, както те самите разказваха по-късно. И докато стоели така зашеметени, се чул голям шум, сякаш влизало голямо множество народ, и вратата на килията започнала да скърца, без да може да побере всички влизащи. Но поради големия си страх и ярката светлина не могли да видят никого - и на двете жени им тъмнеело пред очите, а сиянието на светлината ги ослепявало. Впрочем, едновременно със светлината можело да се почувства и аромат от дивно благоухание. И докато светлината всявала страх в душите им, благоуханието ги пленявало и привличало.

Жените не могли да изтърпят ярката светлина и Редемпта, която била до Ромила, цялата треперела. Ромила забелязала това и започнала да я утешава с ласкав глас:

- Не бой се, майко, още не умирам.

Докато говорела това, светлината постепенно угаснала, а благоуханието останало. И на втория, и даже на третия ден след това, когато и благоуханието отлетяло, все пак останал лек аромат. А на четвъртото денонощие, през нощта, Ромила повикала наставничката си и я помолила да я причастят с Тялото Г осподне.

Щом се причастила, пред килията се появили два лика от пеещи. Пеели псалми. Както твърдяха наставничката на Ромила и другата ученичка, можело да се различат два вида гласове - пеели мъже и жени, като се редували. Така пред килията било извършено небесно славословие, а през това време святата душа на Ромила се освободила от телесните окови. И когато възхождала на небето, заедно с нея се възнасяли нагоре и ликовите от пеещи и пението се чувало вече отгоре, докато звуците не заглъхнали в далечината и ароматът на благоуханията не изчезнал.

Но често, за да утеши напускащата тялото душа, и се явява и Сам Живоначалникът и Въздаятелят за земните ни дела. Споменах за това и на друго място, разказвайки за леля ми Тарсила. Тя живееше с двете си племеннички и отдаваше всичките си сили на непрестанната молитва и уединението. И поради голямото си въздържание скоро израсна в светостта. Прадядо ми Феликс, някогашен патриарх на Римската Църква, и се явил във видение. Показал и една обител, сияеща с вечна светлина, и казал:

Чакам те в тази обител на светлината.

Разболя се от огнища и смъртта и наближи. А има

такъв обичай - когато умират благороден мъж или жена, мнозина идват да утешат роднините. И в часа на смъртта и много мъже и жени се събраха край постелята и.

Болната внезапно погледна нагоре и видя идещия Иисус. И с голямо усилие на душата започна да говори на висок глас на присъстващите:

Отдръпнете се, отдръпнете се, Иисус идва!

И вече не отделяше взор от Този, Който им се яви, докато душата и не напусна тялото. И се разлия такъв аромат от благоухания, че всички, които бяха там, можеха ясно да почувстват - там присъстваше Този, Който е източникът на всяко благоухание. После съблякоха тялото и, за да го умият съгласно обичая, който се извършва над починали. И се оказа, че кожата на коленете и лактите и беше много загрубяла от постоянната молитва и поклони. Така умрялата плът разкри с какво беше зает приживе духът.

Имаше и едно малко момиче на име Муза. Брат и Проб, благочестив човек, ми разказа, че една нощ Богородица и Приснодева Мария и се явила във видение.

Показала на момичето нейни връстнички, също такива момичета. Муза искала да се приближи до тях, но не смеела. И тогава Богородица я попитала, дали иска да бъде заедно с тези момичета в Нейната свита. Муза казала, че много иска. Тогава Богородица и заръчала да не лудува, да не върши глупости и даже доколкото е възможно да не се смее и да не играе. „Тогава - рекла Тя, - можеш да бъдеш уверена, че след трийсет дни ще бъдеш в свитата Ми заедно с момичетата, които видях“.

От тогава момичето напълно се променило по характер и изоставило цялото детско лекомислие. Щом забелязали внезапната промяна, родителите е удивление го попитали защо се е променило така. И момичето разказало, че Богородица, Която видяло през нощта, му заръчала така. А освен това им казало в кой ден се готви да отиде в свитата И.

На дваисет и петия ден я втресло силно. А на трийсетия, когато наближило времето на смъртта и, тя отново видяла Богородица. Божията Майка дошла при Муза със същите момичета, които видяла по-рано, и я повикала при Себе Си. Тогава, като се изчервила цялата, тя е тих глас И отговорила:

- Идвам, Господарке, вече идвам! - и при тези думи издъхнала.

Ще ти разкажа и какво се случи с уважения отец Стефан. Той живееше в крайно нестяжание, не беше злопамятен и винаги пребъдваше в молитва. Ще спомена само за една негова постъпка, за да можеш от това да разбереш и останалото. Веднъж ожъна житото, което сам беше посял, и го откара на хармана. За него и учениците му това беше единствената храна за цяла година. Но някакъв човек по действие на дявола запали огън и го изгори. Друг забеляза това и обади на Божия слуга. При това изрази съчувствие:

Бедният отец Стефан, на него ли трябваше да се случи такова нещо!

Но той със спокойно лице и светъл поглед му отговори:

Беден е оня, който извърши това, а с мен какво се е случило?

Оттук можеш да придобиеш представа колко висок и силен беше разумът му. Човекът загуби цялата си прехрана за една година и при това остана спокоен и безгрижен, и дори скърби повече за самия грешник, отколкото за своята загуба!

И ето, когато отец Стефан беше на смъртно легло, дойдоха мнозина, та при излизането на светата му душа да поверят и своите души на нейните молитви. И когато стояха покрай постелята му, едни видяха как влизат ангели, но не можах да кажат нищо. А други нищо не видяха, но дълбок страх обзе душите им. И тогава всички - и които видяха, и които не видяха - избягаха със страх. Никой не дръзна да остане, когато светата душа излизаше от тялото. Никой смъртен не можеше да понесе излизането и. Оттук ясно личеше кои бяха тези, които приеха излязлата душа.

Освен това, нека ти е известно, че светостта на душата не винаги личи при излизането и, а се проявява напълно след смъртта. Така и светите мъченици претърпяха много жестокости от неверници, а чрез светите си мощи всеки ден

просияват със знамения и чудеса. Но се случва и обратното - още преди кончината Всемогъщият Господ да укрепи плахия разум с откровения, та човек, когато умира, да не се бои от нищо.

С мен в манастира живееше един брат на име Антоний. Заради радостта, която ни чака в небесното отечество, се подвизаваше във всекидневен плач и непрестанна скръб. Изучаваше с искрена ревност и търпение свещените книги. Търсеше в тях не думи на знание, а плач и съкрушение на духа - чрез тях разумът му се извисяваше, изоставяйки земното, и пребъдваше чрез съзерцание в небесното отечество.

И ето, в нощно видение му беше казано:

Бъди готов, Господ нареди да те вземем.

Той отговори, че още не се е подготвил както трябва, за да тръгне. И в същия час чу оправданието си:

Ако говориш за греховете си, те вече са ти простени.

Като чу това, го обзе силен страх и уплаха. Но следващата нощ му бяха казани същите думи. А след пет дни изпадна в треска и при всеобща молитва и плач с радост отиде при Господа.

Имаше и един друг брат в манастира, казваше се Мерул. Отличаваше се с дълбоко съкрушение и милосърдие, а що се отнася до молитвата, тя никога не слизаше от устата му, освен по време на хранене и сън. В нощно видение му беше явено, че сякаш от небесата венец от бели цветя се спуска над главата му. Скоро го порази телесна болест и той почина без смущение и в спокойствие на духа. А след четиринайсет години днешният игумен на манастира Петър реши да му направи паметник до гроба, където беше погребан. И докато работел там, както самият той казва, от паметника излизало такова благоухание, сякаш там бил събран ароматът на всички цветя. Така че онова, което покойният беше видял в нощно видение, наяве се оказа истина.

1. Из житието на свети Сава

Един старец на име Антим, който дойде от Витания, украси живота си с много трудове в Господа. Някак си се случи така, че си построи килия на отвъдния, източния бряг на реката, точно срещу кулата, построена от блажения Сава. И след като прекара там трийсет години, малко преди кончината си беше спокоен от някакъв недъг и легна на смъртно легло. Тогава дивният Сава, като видя, че старецът е изнурен от болест и дълбока старост, реши да го премести в една от килиите близо до църквата, за да не им бъде на братята толкова трудно да го

навестяват и да му служат. Така реши той, но старецът не направи това. Каза, че се уповава на Господа и ще умре там, където се беше поселил от самото начало.

Една нощ, наскоро след това, Сава стана преди началото на утринната служба. И му се стори, че сякаш чува някакви стройни звучения, сякаш пеят множество хора. Като си помисли, че братята пеят утринните песнопения, той се учуди как са могли да започнат утрента не според обичая, без негово знание. Тогава отиде бързо до храма и като видя, че вратата е добре заключена, се върна обратно и пак чу същите гласове. Те пееха много благозвучно, а думите бяха следните: *Ще отида в дивно селение, дори до Божия дом, с радостния и славословен глас на празнуващото множество* (Пс. 41:5 - според превода на седемдесетте).

Накрая, като разбра откъде се чува звукът на дивните песнопения, той събуди килийника си и му нареди да удари клепалото, за да свика братята. Щом се събраха заедно, Сава взе със себе си неколцина братя с кадилници и светилници и тръгна към килията на стареца, понеже именно оттам се чуваше пението. Но когато влязоха в килията, не завариха никого, освен самия старец, който вече беше починал. Тогава, като го облякоха с благоговение и извършиха всичко, което се полага, погребяха светото му тяло.

1. Из житието на преподобни Даниил Стълпник

За преподобни Даниил Стълпник се разказва следното.

Три дни преди кончината му, късно през нощта, дошли и му се явили заедно всички светии от сътворението на света насам - пророците, апостолите, мъчениците и всички светии - даже и някакви небесни сили. Поздравили с любов великия подвижник и го накарали да извърши Божествено Тайнодействие. И той го извършил, както всички видели. Сам се причастил с пречистите Тайни и ги преподал на онези, които били достойни. А когато вече бил при последния си дъх и имало много народ, към стълпа се приближил един човек, обладан от бяс. Човекът започнал да вика, че светии видимо са посетили подвижника, при което ги назвал поименно и споменал, че ги следвали ангели. Освен това добавил, че в три часа същия ден самият Даниил ще отиде при Господа, а нечистият дух по Божие нареждане ще напусне жилището, което от години обитавал. В посоченото време всичко това така и станало.

1. Из патерика

За авва Сисой разказваха, че когато умираше, а отците били край него, лицето му засияло и той рекъл:

- Ето, дойде авва Антоний.

А след известно време рекъл:

- **Ето, дойде ликът на пророците.**

И лицето му засияло още по-ярко и казал:

- **Ето, дойде ликът на апостолите.**

И сиянието на лицето му станало още по-силно и той сякаш разговарял с някого.

- **С кого беседваш, отче? - го попитали старците.**
- **Ето, идат ангели - отговорил той, - да ме**

отведат, а аз ги моля да ме оставят още малко, за да принеса покаяние.

- **Нима не си се покаял достатъчно, отче? - му казват старците.**
- **Наистина - отговорил той, - дори не зная дали съм поставил начало.**

Тогава всички разбрали, че той е съвършен. И лицето му отново заблестяло като слънце, така че всички се изплашили. Но той им рекъл:

- **Вижте - иде Господ и казва: „Донесете Ми избрания съсъд от пустинята“.**

И тозчас аввата предал духа си. И сякаш блеснала мълния, а килията се изпълнила с благоухание.

За това, че ако някой умре и пак се завърне в тялото, това става по божествено домостроителство. И за това, че грешниците често още при смъртта виждат адовите съдилища и бесовете и в това състояние се разделят с тялото

1. От Григорий Двоеслов

Петър. Как да обясним това, че мнозина сякаш в прелест биват грабвани от тялото, известно време остават без душа, а после пак се връщат?

Григорий. Ако разгледаме добре, Петре, това не е прелест, а увещание. Божията благодат го прави за назидание, като превелик дар на милосърдие, та тези мнозина да видят с очите си и да се уплашат от адовите мъки, в които не са вярвали.

Имаше един монах, казваше се Петър. Подвизаваше се при един старец монах на име Евас и живееше в пустинно и блатисто място. Петър узна от наставника си, че последният, още преди да се засели в пустинята, се разболял и умрял, но скоро пак бил върнат в тялото си. Старецът каза, че тогава видял адските мъки и огромни пространства, обхванати от огън. Дори уверяваше, че там видял някои властници от тукашния свят, обгърнати от пламък, и го занесли, за да хвърлят и него там. Но внезапно, разказа старецът, се появил блестящ ангел и забранил да го хвърлят в огъня. Ангелът му рекъл: „Върви си, но внимавай. След всичко това трябва да живееш, като внимаваш над себе си“.

След тези думи тялото му постепенно се съживило - събудил се от съня на вечната смърт и разказал всичко, което му се било случило. Откакто видял адовите мъки и се

ужасил от тях, той се предал на такива безпощадни пости и бдения, че дори езикът му да би мълчал, животът му сам би говорил за себе си. Получило се така, че дивният Божий промисъл му дал смърт, за да не умре той от вечната смърт.

За сърцето на човека е присъщо крайно кораво-сърдечие и може би в някои случаи такова виждане на мъките може да го обърне към покаяние. Впрочем, при някои това може да бъде само за по-страшно осъждане. Някои, дори след като видят всички тези ужаси и се върнат към живота, при все това не се поправят. И за такива хора вече няма оправдание...

2. От същия светия

Имаше един момък на име Теодор, много неспокоен човек. Постъпи в манастир заедно с брат си, но по-скоро принудително, отколкото по своя воля. В него нямаше никакво послушание. Когато някой му говореше нещо за това, какво е полезно за спасението му, той не искаше не само да го изпълнява, но дори и да слуша, и никога не би приел светия монашески образ. Но по време на смъртоносна епидемия и той беше поразен в бедрото и беше на умиране. Всички братя се събраха при него и видяха, че той вече си заминава - цялото му тяло вече беше изстинало и вцепенено и само в гърдите му едва мъждукаше живот. Тогава започнаха да се молят усърдно за него и молеха човеколюбивия Бог да се смили над него при напускането му на тялото.

Внезапно, докато братята се молеха, той започна да вика с висок глас и да прекъсва молитвата им:

- Оставете ме, оставете ме! Дадоха ме на един змей да ме изяде, а заради вас той не може да ме изяде! Ето, вече захапа главата ми в пастта си! Пуснете го, пуснете го, докато не ми е станало по-зле! Нека прави каквото ще прави, само да е по-бързо! Даден съм му да ме изяде - защо трябва на всичкото отгоре и да търпя!

Братята му казват:

- Брате, осени се със знака на честния и животворящ Кръст.
- Не мога! - закрещя той със страшен глас. - Искам да се прекръстя, но не мога! Змейт ме е покрил целия със слюнката си!

Като чува това, всички братя на часа паднаха на земята и с всички сили, от цялото си сърце започнаха да се молят за избавлението му. Молеха се известно време така и изведнъж болният възкликна с висок глас:

— Благодарете на Бога! Току що змейт, който беше почнал да ме поглъща, избяга от молитвите ви - не можа да остане тук! А сега се молете за греховете ми. Вече съм готов да се върна и напълно да изоставя светския живот.

И животът в същия миг се върна в него. След това той с цялото си сърце се обърна към Бога. Болестта напълно го вразуми, той изправи нрава си и впоследствие така и почина.

2. Този брат видя задгробните мъки - за собствена полза. А други, както казах, виждат митарствата на лукавите духове вече при смъртта си - за наше назидание. Разказват за това и непосредствено след това умират.

Имало един човек на име Хрисаорий, много знатен в тоя свят. И колкото повече се увеличавало богатството му, толкова повече богатеел на страсти: надувал се от гордост, отдавал се на плътски страсти, постоянно се стараел да натрупа повече богатства, а бил невъобразим скъперник. На Господа било угодно да сложи край на всичките тези пороци и допуснал Хрисаорий да се разболее от смъртоносна болест.

Когато настъпил смъртният му час, той видял с отворени очи страшни и черни духове. Те го обкръжили и започнали със сила да го дърпат след себе си, за да го завлекат в адовите тъмници. Той целият се разтреперил и пребледнял, обляла го пот и е висок глас искал отсрочка. Синът му се казваше Максим. Запознах се с него, когато вече и двамата бяхме монаси. И ето, той започнал да го вика и крещял с див глас:

- Максиме, ела тук! Никога не съм ти сторил нищо лошо. Приеми ме във вратата си!

Максим, развълнуван и в сълзи, веднага изтичал при него, а заедно с него и всички слуги. Но не могли да видят лукавите духове, които така мъчели умирация. Наистина, досетили се за тях по виковете на стопанина, по бледността му и по страха, който го бил обзел. А междувременно той, уплашен от страшната гледка, се въртял в леглото ту на едната, ту на другата страна. Обърне се наляво - вижда духовете пред себе си и не може да понесе вида им; обърне се към стената - а те и там са пред очите му. Накрая, отчаян, че няма да може да им се изплъзне, застенал и започнал силно да вика:

- Отсрочка до утре! Поне до утре отсрочка! - и с този вик издъхнал.

Оттук е съвсем ясно, че той видял това не заради себе си, а за наша полза, та, като научим за него, да се уплашим и поправим. А и каква полза е имал да вижда преди смъртта си лукави духове, каква полза е имал да моли за отсрочка, каквато тъй и не получил?

3. Атанасий, един от нашите презвитери, ми разказа, че в Икония, откъдето е родом, има манастир, тъй нареченият Галатски манастир. Там имало един монах, когото всички считали за образец на святост и благочестие. Но както показала кончината му, той далеч не бил такъв, какъвто изглеждал. Изяснило се, че се преструвал, че уж пости заедно с братята, а ядял тайно от тях. Но когато се разболял и бил на умирање, разбрал, че край му приближава. Тогава повикал при себе си всички братя, които били в манастира. Всички охотно отишли. Нали го считали за човек с големи добродетели и мислели, че преди смъртта си ще каже нещо велико и поучително. Но той с плач, целият треперейки, им рекъл:

- Вие мислехте, че постя, но аз тайно от вас ядях. А сега съм даден на змията да ме изяде. Ето, тя вече омота с опашката си стъпалата и коленете ми, проникна с главата си в устата ми и бавно издърпва душата ми от мен.

Щом казал това, тозчас умрял. Даже чрез покаяние не успял да се избави от змията - нямало Божия воля да остане жив. И в този случай също е съвсем ясно, че той видял

това единствено заради нашата полза и ползата на онези, които чули думите му. А самият той, макар да посочил врага, на който бил предаден, не успял да избяга от него.